

даних щодо цієї привабливості, що в цілому обумовлює динамічність соціально-економічного розвитку території.

Література

1. **Статистичний** щорічник України за 1997 рік. – К.: Українська енциклопедія, 1999. – 623 с.
2. **Статистичний** бюлетень за січень 1999 р. №1. – К.: Держкомстат України, 1999. – 154 с.
3. **Статистичний** бюлетень за січень 1999 р. №2. – К.: Держкомстат України, 1999. – 139 с.
4. **Карпінський Б.** Система національних рахунків та проблеми обчислення валового регіонального продукту в Україні// Статистика України. – 1999. – №3. – С. 1–15.

УДК 338.45

Л.В. Іванець – Львівська комерційна академія

ПРО ОСНОВНІ НАПРЯМКИ ВДОСКОНАЛЕННЯ СТРУКТУРИ ПРОМИСЛОВОГО ВИРОБНИЦТВА В ЕКОНОМІКАХ ПЕРЕХІДНОГО ТИПУ

Визначаються основні напрямки вдосконалення структури промислового виробництва в економіках перехідного типу. Вивчається проблема вдосконалення виробничих структур на основі зміни рівня спеціалізації і концентрації виробництва, а також на основі створення нових організаційних форм на базі функціонуючих підприємств. Досліджується також вплив інфраструктури на розвиток потенціалу промислових виробництв.

L.V. Ivanets – Lviv Commercial Academy

Main directions of improvement of production structure in transitive economics

Main directions of improvement of production structure in transitive economies are being defines. The problem of improvement of production of the level structures on the basis of alteration of the level of specialization and concentration of production, as well as on the basis of establishment of new organizational forms on the basis of functional enterprises is being researched. The impact of infrastructure on the development of potential of productive enterprises is being researched.

Зміна форм власності та науково-технічний розвиток виробництва, зміна його кількісних і якісних характеристик вимагає створення адекватної йому структури і організації процесу виробництва.

Формування структури виробництва з урахуванням вимог ринку обумовлює необхідність використання їх форм, які здатні мобільно реагувати та використовувати вплив науково-технічного прогресу на виробництво, тобто охоплювати б кількісні та якісні показники як використовуваних ресурсів, так і кінцеві результати виробництва – конкурентноспроможну продукцію.

Зазначимо, що для кожного промислового підприємства у зв'язку з різними рівнями їх організаційно-технічного розвитку, показники ефективності, також як і виробнича структура, індивідуальні. Якщо ще врахувати, що масштаби випуску продукції навіть для однотипних підприємств різні, то різниця в ефективності одиниць витрат ресурсів також досить значна. Через показники використання і масштаби залучення ресурсів у виробництво визначаються зв'язки між окремими виробничими системами і їх підсистемами по лінії виробництва та споживання продуктів. Рівень спеціалізації виробництва, концентрації, комбінування обумовлює рівень кооперування виробничої системи та характер взаємозв'язків з іншими системами.

Взаємозв'язок між ресурсами, рівень ефективності цього зв'язку, технічні і організаційні його можливості, зміни внаслідок впливу науково-технічного прогресу можна відслідковувати через технологію виробництва та споживання, зміна параметрів якої вимагає відповідних структурних змін у виробництві.

Таким чином, у світлі зазначених особливостей у вирішенні завдань – структурних завдань виробництва і його організаційних форм, а також внаслідок дослідження закономірностей формування виробничих структур підприємств різних форм власності стає очевидним, що одним з важливих принципів удосконалення структури виробництва є динаміка виробничих структур, визначальна роль технології виробництва, рівень концентрації і тіснота зв'язку між окремими ланками виробництва, гнучкість структур виробництва у відповідності із змінами в ринковій кон'юктурі.

Основними напрямками удосконалення структури виробництва можуть бути такі:

- вдосконалення виробничих структур на основі зміни рівня спеціалізації і концентрації виробництва відповідно до перспектив зміни ринкової ситуації;
- удосконалення виробничих структур на основі створення нових організаційних форм на базі функціонуючих підприємств, які враховували б галузеві і регіональні умови щодо зміни виробництва.

При цьому необхідно зазначити, що параметри ефективності технологічних змін у виробництві – коефіцієнти матеріаломісткості, трудомісткості, фондомісткості повинні бути доповнені рядом інших параметрів розвитку виробництва, зокрема, параметрами, які характеризують витрати на постачання готових продуктів і ресурсів (хоча в рамках верхньої і нижньої границі їх змін), питомими капіталовкладеннями по різних напрямках науково-технічного розвитку виробництва, врахуванням часових лагів соціально-економічних факторів та ін.

Таким чином, в основі організації виробничих систем лежать не тільки особливості їх функціонування і розвитку, але й широта та тіснота їх взаємозв'язків з іншими системами, комплексне дослідження яких дозволить визначити кількісні та якісні характеристики для вдосконалення структури виробництва.

Враховуючи, що розвиток інфраструктури має істотний вплив на підприємства, які забезпечують потенціал промислового виробництва, обумовлює їх ефективність, необхідно зазначити, що в міру вирівнювання рівня виробничої і соціальної інфраструктури по території країни зменшаться і регіональні відмінності в економічному потенціалі промислових виробництв. Дана обставина, відповідно, призведе до вирівнювання зв'язків виробничих систем і вплине на структуру суспільного виробництва.

Необхідно відзначити, що необхідність змін організаційних форм виробництва зумовлено передусім потребою істотного підвищення ефективності національної економіки. Ця необхідність проглядається як в управлінні внаслідок зміни його форм, так і в економічному аспекті, внаслідок більшої маневреності у використанні ресурсів, більшій адаптації виробничих систем до динамічних змін, які відбуваються в економічних процесах під впливом ринкових перетворень і науково-технічного прогресу. Необхідно, щоб організаційна структура виробництва сприяла не тільки випуску якісних продуктів, але й при цьому підвищенню ефективності використовуваних у виробничих системах ресурсів, забезпечуючи їх істотне зменшення на кожну одиницю продукту. Це означає, що ресурси – сировина

винні, фондові, трудові, а також затрати, пов'язані з використанням науково-технічного прогресу, повинні забезпечити в кінцевому підсумку не тільки відповідний випуск продукції, але й найбільшу ефективність одиниці їх витрат – оптимальну для існуючих умов, забезпечити конкурентоспроможність підприємств.

Відповідаючи при функціонуванні за кінцеві результати – випуск продукції, прибуток, рентабельність, обсяг реалізації, підприємства мають відносно різну структуру факторів, які забезпечують ці результати і різну ефективність окремих ресурсів. Одним із шляхів можливого і цілеспрямованого управління процесами формування ефективності виробництва є зміна структури виробництва, його організаційних форм, зокрема, створення малих підприємств, концернів, холдингів, фінансово-промислових груп, внаслідок чого відкривається більш широка можливість маневрування ресурсами і в зв'язку з цим зміною рівня індивідуальних показників ефективності підприємств.

При цьому істотну роль відіграють масштаби виробництва, оскільки можливі варіанти, коли при однакових відносних показниках, які визначають ефективність виробництва, маса продукту буде різною для різних варіантів структури виробництва. При однакових затратах капіталовкладень для забезпечення функціонування різних виробничих систем може бути різною їх віддача з урахування фактора часу.

Враховуючи викладене, можна констатувати, що за критерії формування структури промислового виробництва можуть слугувати показники економічної ефективності, наприклад, ресурсної ефективності виробничої системи по одному з показників економічного ефекту (за його наявності), а інші, також можливі показники економічної ефективності, обмежувальних умов, виходячи із загальної економічної ситуації. Виділяючи основні із показників економічної ефективності які критерії для структурних реформуваль, можна отримати можливість достовірної оцінки наслідків структурної перебудови і вибору найбільш прийнятної варіанту удосконалення організаційних форм виробництва.

Таким чином, вирішення завдань формування структур виробництва пов'язане з пошуком рівня спеціалізації підприємств, забезпеченням конкурентоспроможного рівня показників ефективності, а також виведення відповідних показників технічного розвитку виробництва на рівень конкуруючих підприємств.

У виробничих і організаційних структурах значною мірою закладена можливість маневреності ресурсів, переспеціалізації виробництва, можливості здійснення у визначених напрямках технічної політики. Однак вимоги щодо швидкої адаптації виробничих систем в технічному і організаційних аспектах, їх мобільності повинні виконуватись при відносній стабільності виробництва, що повною мірою стосується і до структури виробництва. Сумнівною, наприклад, є щомісячна і щоквартальна їх зміна, яка спричинила б ускладнення договірних зв'язків між підприємствами, кооперованого постачання тощо. Такі зміни можуть передбачатись на короткотривалий період залежно від трансформації виробництва, коли існуюча структура потребує перебудови у зв'язку з тим, що вона стримує подальший розвиток виробництва і підвищення рівня його інтенсифікації та ефективності.

Література

1. Павленко Ф., Якубовський М. Підвищення конкурентоспроможності виробництва в країнах з перехідною економікою// Економіка України. – 1998. – № 11. – С. 42-50.
2. Афанасьєв В. Малий бізнес: проблеми становлення// Російський економічний журнал. – 1993. – № 2. – С. 59-66.
3. Богиня Д., Волинський Г. Структурна перебудова економіки і проблеми інвестицій// Економіка України. – 1997. – № 12. – С. 41-50.
4. Мягков П.А. Малые предприятия. – М.: Экономика, 1993.
5. Разумнова И.И. Мелкие фирмы в США// Экономика и управление. – М.: Наука, 1989. – 128 с.
6. Тимофеева О.Ф. О новой системе налогообложения малого предпринимательства// Деньги и кредит. – 1996. – № 4. – С. 53-56.
7. Ломакин В.К. Мировая экономика: учебник для ВУЗов. – М.: ЮНИТИ, 2000. – 727 с.
8. Економіка підприємства: Підручник/За ред. С.Ф. Покропівного. – Вид. 2-ге, перероб. та доп. – К.: КНЕУ, 2000. – 528 с.

УДК 330.831

Інж. Ю.О. Самура – Львівська комерційна академія

ФІСКАЛЬНІ ЕКОНОМІЧНІ СИСТЕМИ: МАРЖИНАЛІСТСЬКА ІНТЕРПРЕТАЦІЯ

Здійснюється науковий аналіз суб'єктивно-психологічної концепції фіскальних економічних систем. Аналізується співвідношення між прямими та непрямими податками. Розглядаються особливості фінансової теорії шведської школи. Досліджується принцип прогресивності в розвитку системи оподаткування.

Eng. Yu. Samura – Lviv Commercial Academy

Fiscal economic systems: marginal interpretation

Subject-psychological concept of fiscal economic systems is scientifically analyzed. Correlation between direct and indirect taxes is being analyzed. Peculiarities of financial theory of Swedish school being viewed. The principle of progress in the development of tax system is being analyzed.

Вагомий внесок у розробку теоретико-методологічних основ побудови фіскально-економічної системи внесли представники суб'єктивно-психологічної школи (маржиналізму). Згідно з цією теорією, вартість визначається суб'єктивно-психологічними факторами, тобто попитом і пропозицією. Маржиналістський напрям фактично звузив дослідження. Якщо класична політекономія аналізувала рух глобальних показників: валового національного продукту, національного доходу, фонду нагромадження та споживання, то суб'єктивно-психологічна школа звела основні економічні проблеми до рівноваги в умовах ринкової конкуренції, тобто по суті до мікрорівня.

Маржиналістські теоретико-методологічні принципи поступово були запозичені фінансовою наукою. Одним із перших для дослідження питань побудови фіскально-економічних систем їх застосував датський економіст А. Дж. Коен Стюарт. Маржиналістський постулат, згідно з яким гранична корисність доходу певної особи знижується в міру його зростання, нашою економістів, що досліджували теорію державних фінансів, на думку, що з принципу скорочення корис-